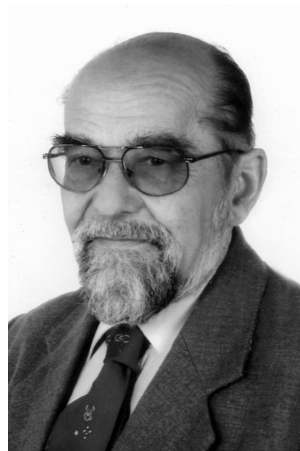

Lech Dubikajtis (1927–2014)

Lech Dubikajtis

Lech Dubikajtis urodził się 6 października 1927 roku w Warszawie w rodzinie oficera Wojska Polskiego. Od 1934 roku mieszkał wraz z rodzicami w Wilnie, gdzie w 1938 roku wstąpił do Gimnazjum Państwowego im. Zygmunta Augusta. W czasie okupacji naukę kontynuował na tajnych kompletach; zdał maturę w 1945 roku. Studia w zakresie elektrotechniki rozpoczął w tym samym roku na Politechnice Warszawskiej z tymczasową siedzibą w Lublinie. Warto wspomnieć, że zainteresowanie techniką wzbudził w nim ojciec Roman, który w 1939 roku został internowany na Litwie i tam też zmarł na serce. W latach 1946–1948 Lech Dubikajtis kontynuował studia z elektrotechniki na Politechnice Gdańskiej, lecz później przeniósł się na studia matematyczne do Torunia. Magisterium z matematyki uzyskał na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w 1950 roku i w tym samym roku objął tam stanowisko asystenta. W Toruniu pozostał do 1972 roku, rozwijając zainteresowania matematyczne, a także szeroko rozumianą działalność społeczną. W 1958 roku po tzw. „odwilży” wraz z Karolem Górskim

w Toruniu współorganizował Klub Inteligencji Katolickiej. Założył także Dyskusyjny Klub Filmowy, którego był prezesem aż do wyjazdu z Torunia. W 1968 roku wspólnie z Leonem Jeśmanowiczem zorganizował w IV LO pierwszą klasę eksperymentalną dla młodzieży uzdolnionej matematycznie.

Zainteresowania naukowe Lecha Dubikajtisa koncentrowały się wokół logiki i geometrii. Pracę doktorską napisał pod kierunkiem Stanisława Jaśkowskiego, znanego logika, ucznia Jana Łukasiewicza. Doktorat obronił w 1954 roku w Instytucie Matematycznym PAN w Warszawie. Cztery lata później w oparciu o rozprawę *Aksjomatyka geometrii kul (Liego)* uzyskał nominację na docenta. Na tytuł profesora musiał jednak czekać wiele lat. Wniosek o awans profesorski Senat Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wystosował do Ministerstwa w 1964 roku. Po siedmiu latach oczekiwania na odpowiedź okazało się, że wniosek został wstrzymany po negatywnej opinii uczelnianego sekretarza PZPR. W końcu, w maju 1972 roku nadeszła decyzja o nominacji profesorskiej. Jednak Dubikajtis podjął już decyzję o przenosinach na Uniwersytet Śląski. Od października 1972 roku wykładał w Katowicach. Tutaj także, oprócz pracy naukowej, wykonywał wiele innych prac na rzecz środowiska naukowego. Między innymi zorganizował i poprowadził, podobnie jak w Toruniu, Dyskusyjny Klub Filmowy. W latach 1973–1975 był prezesem Oddziału Górnośląskiego PTM. Jednak przede wszystkim zajmował się podstawami geometrii i dydaktyką matematyki. Kierował też Zakładem Dydaktyki Matematyki. W Katowicach wypromował dwóch doktorów: Stanisława Kowalskiego z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie i Jana Frydę z Uniwersytetu Śląskiego. W sumie, w latach 1964–1979, Lech Dubikajtis wypromował jedenastu doktorów matematyki, z czego dziewięcioro w Toruniu.

Lech Dubikajtis był autorem około stu prac z różnych działów geometrii i logiki. Publikował głównie po angielsku, choć nie tylko – w jego dorobku znajdują się prace wydane po polsku, francusku i włosku. Był autorem, nie licząc wznowień, siedmiu książek dotyczących różnych działów geometrii. Pierwsza jego książka, *La geometrie de Lie*, była wydana w 1958 roku przez PWN w serii *Monografie Matematyczne*. W 1963 roku, także nakładem PWN, wydał obszerny *Wstęp do geometrii wykreślnej*. Ważną publikacją była również *Geometria metryczna* wydana na UMK w 1971 roku, a powtórnie w 1973 roku na UŚ. Dwukrotnie wydany był także dwutomowy skrypt z geometrii analitycznej dla pierwszego roku studiów matematycznych. Lech Dubikajtis utrzymywał rozległe kontakty naukowe. Pracował, między innymi, na uniwersytetach w São Paulo i Campinas w Brazylii (w latach 1975–1976) i na uniwersytetach w Lille i Leuven we Francji i Belgii (w latach 1982–1983).

W stanie wojennym internowano Jacka, syna Dubikajtisa. Jacek był wówczas studentem matematyki, działaczem Niezależnego Zrzeszenia Studentów.

Egzamin magisterski zdawał będąc na przepustce z miejsca internowania. Krótco po tych zdarzeniach, w 1982 roku, Lech Dubikajtis wyjechał do Francji, a następnie do Włoch w ramach tzw. wyjazdu popieranego. Oznaczało to, że część zarobionych pieniędzy przekazywał uniwersytetowi, a tym samym jego pobyt zagraniczny w świetle wówczas obowiązującego prawa był legalny. W końcu, w 1983 roku, osiadł we Włoszech, gdzie objął stanowisko profesora zwyczajnego na *Università della Calabria* w Cosenzy. Tam piastował kilka ważnych funkcji akademickich, a w szczególności został wybrany dziekanem i pełnił funkcję prodziekana. Nadal publikował. Nie zaniedbywał też działalności na rzecz środowiska matematycznego, biorąc czynny udział w kilku stowarzyszeniach. Publikował również prace (po włosku) z pogranicza filozofii i teologii. Po dwudziestu latach, będąc już na emeryturze, powrócił do kraju i osiadł w Toruniu.

Lech Dubikajtis był matematykiem obdarzonym wielką pasją. Uprawiał matematykę nie pod presją konieczności osiągnięcia wyników naukowych, nie jako powinność uczonego, lecz dlatego, że to, co robił, interesowało go. Był osobowością twórczą, a przejawiało się to także w jego działaniach poza matematyką. Był człowiekiem przyjaznym i ciepłym dla przyjaciół i rodziny, którą stawiał najwyżej. Dla swej żony Basi, córki Beaty oraz synów Jacka i Jerzego stworzył dom wypełniony ciepłem i atmosferą zamięłowania do kultury. Zmarł 11 listopada 2014 roku po długiej i ciężkiej chorobie i został pochowany na cmentarzu przy ul. Wybickiego w Toruniu. Wszystkim nam go bardzo brakuje.

Aleksander Błaszczyk (Katowice)